

Серед професійних компетенцій виділяють загально-професійні та спеціалізовано-професійні компетенції [5]. До головних загально-професійних відносяться: знання правових основ охорони праці та законодавства України в галузі цивільного захисту населення і територій та здатність застосовувати їх у своїй професійній діяльності, здатність реалізувати заходи у сфері цивільного захисту, базові уявлення про структуру та функціонування єдиної державної системи запобігання і реагування на надзвичайні ситуації техногенного та природного характеру, здатність застосовувати основні методи оцінки стану навколишнього середовища, знання й застосування на практиці спеціального устаткування та обладнання, розуміння соціальних і екологічних наслідків своєї професійної діяльності, здатність до ділових комунікацій у професійній сфері, знання основ ділового спілкування, ведення службової документації, навички роботи в команді; здатність організувати роботу відповідно до вимог безпеки життєдіяльності, охорони праці та санітарно-гігієнічних вимог. Спеціалізовано-професійні компетенції обумовлені предметною областю, у якій фахівець має бути добре обізнаним та готовим до виконання своєї професійної діяльності [5]. Предметна область для фахівців рятувальної справи охоплює такі органічно пов'язані складові, як: організаційно-тактична, технічна та наглядово-профілактична. При цьому професійна діяльність полягає у: проведенні аварійно-рятувальних робіт за призначенням, здійсненні візуального контролю за ситуацією на підконтрольній території, забезпеченні безпеки людей в екстремальних умовах, наданні першої медичної допомоги потерпілим, проведенні технічного обслуговування аварійного спорядження.

Виходячи з цих виробничих функцій та завдань, можна виокремити головні професійні компетенції, які умовно поділимо на три відповідні блоки: організаційно-тактичні (1); технічні (2); наглядово-профілактичні (3). У межах кожного мають бути сфокусовані головні спеціалізовано-професійні компетенції.

До головних професійних компетенцій блоку № 1 слід віднести: здатність використовувати знання, вміння та навички в галузі тактичної підготовки для виконання аварійно-рятувальних робіт та гасіння пожеж; здатність забезпечувати безпечних умов евакуації людей з осередків і зони небезпеки; здатність використовувати професійно профільовані знання й практичні навички в галузі пожежної тактики та тактики дій під час ліквідування надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру.

До головних професійних компетенцій блоку № 2 відносяться: здатність використовувати професійно профільовані знання й практичні навички в галузі пожежно-технічного і аварійно-рятувального обладнання для виконання спеціальних робіт з найменшими пошкодженням пристроїв, устаткування та обладнання; здатність роботи в апаратах захисту органів дихання під час проведення аварійно-рятувальних робіт в непридатному для дихання середовищі; здатність використання засобів зв'язку для забезпечення обміну інформацією під час виконання дій за призначенням; здатність використовувати знання, уміння й навички для забезпечення надійної експлуатації пожежно-технічного, аварійно-рятувального обладнання та протипожежного водопостачання.

До головних професійних компетенцій блоку № 3 відносяться наступні спеціалізовано-професійні компетенції: здатність приймати повідомлення про надзвичайні ситуації та здійснювати візуальний контроль за ситуацією на підконтрольній території для запобігання та мінімізації наслідків надзвичайних ситуацій; здатність використовувати знання й практичні навички в галузі наглядово-профілактичної роботи для проведення перевірки стану житлових будинків, громадських та виробничих об'єктів; здатність використовувати знання, уміння й навички в галузі медичної підготовки для надання першої медичної допомоги потерпілим.

Висновок. Таким чином фахівці рятувальної справи на освітньому рівні свого становлення мають оволодіти певними компетенціями різного виду. Професійні компетенції сприятимуть розумовому, фізичному і професійному розвитку, формуванню необхідних особистісних і групових психологічних, морально-етичних та ділових якостей, що в подальшому забезпечить готовність до виконання професійних обов'язків.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Заблоцька О. С. Компетентнісний підхід як освітня інновація: порівняльний аналіз [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.eprints.zu.edu.ua/2473/1/63-68.pdf>. - Назва з екрана.
2. Козяр М.М. Теоретичні та методичні засади професійної підготовки особового складу підрозділів з надзвичайних ситуацій: дис... д-ра пед. наук: 13.00.04 / Інститут педагогіки і психології професійної освіти АПН України. - К., 2005. – 532 с.
3. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / Під заг. ред. О.В.Овчарук. – К.: «К.І.С.», 2004. – 112 с.
4. Петрук В.А. Теоретико-методичні засади формування базових професійних компетенцій у майбутніх фахівців технічних спеціальностей: дис. ... д-ра пед. наук ; 13.00.04 - теорія та методика професійної освіти / Петрук Віра Андріївна - Київ, 2008. - 292 с.
5. Комплекс нормативних документів для розроблення складових системи галузевих стандартів вищої освіти/лист Міністерства освіти і науки України від 31.07.2008 № 1/9-484 головам робочих груп МОН України з розроблення галузевих стандартів вищої освіти та головам науково-методичної комісії МОН України./Режим доступу: elib.crimea.edu/zakon/list484.pdf. - Назва з екрана. – 73 с.
6. Теслюк В. М., Петрух Р. Б. Компетентнісний підхід у вищій професійній освіті / В. М. Теслюк, Р. Б. Петрух // Науковий вісник НУБіП України. - К., 2010. - С. 153-158.

Гридасова Н.М.

ТЕХНОЛОГІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ НАВЧАННЯ ЯК НЕОБХІДНА УМОВА ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ КУЛЬТУРИ СТАРШОКЛАСНИКІВ

У тезах розглядається проблема використання педагогічних технологій як важливої умови формування економічної культури старшокласників у навчально-виховному процесі.

Перехід стагнації ринкової економіки, який вимагає глибоких соціально-економічних змін у державі, висуває перед суспільством важливу педагогічну проблему формування економічної культури молоді, її підготовки до входження в життя за нових соціально-економічних умов, значної перебудови змісту та якості шкільної освіти. При цьому необхідною умовою формування у старшокласників економічної культури стає їхнє включення до змістовно-технологічного процесу, беручи активну участь в якому вони мали б можливість діяти самостійно або під керівництвом педагога і отримувати не готовий продукт - "чужі" знання, вміння та навички, але й оволодівали б логікою пошуку способів дії в умовах конкретної навчальної ситуації з виходом на результат навчання.

Така організація процесу навчання стає можливою за умови використання педагогічних технологій, які, як доводить відомий російський учений В. Сластьонін [5], реалізують науково обґрунтований проект дидактичного процесу і мають більш високий рівень ефективності, надійності, більш гарантований результат, ніж за використання традиційних методик навчання.

Існує також розуміння педагогічної технології як сукупності прийомів оптимізації навчального процесу шляхом аналізу факторів, що підвищують його ефективність на основі конструювання і використання спеціальних прийомів, засобів і методів їх оцінки. Так, В. Монахов [2] розглядає педагогічну технологію як продуману у всіх деталях модель спільної педагогічної діяльності з проектування, організації і проведення навчального процесу з безумовним забезпеченням комфортних умов для учнів і вчителя.

Педагогічній технології притаманні всі ознаки системи: логіка процесу, взаємозв'язок частин, структурна і змістова цілісність, соціо- і природодозцільність, інтенсивність усіх процесів. Така системна організація педагогічного процесу сприяє підвищенню результативності навчальних досягнень суб'єктів навчання і виступає одним із напрямів підвищення якості освіти в цілому і результативності формування економічної культури учнів зокрема.

У педагогічній практиці з метою формування економічної культури учнів з-поміж інших широко використовуються проектна технологія, організація рольових навчальних занять та імітаційне моделювання економічних ситуацій.

Проектна технологія - це така організація навчання, при якій учні оволодівають знаннями та навичками в процесі планування та виконання практичних завдань-проектів.

Дана технологія у процесі формування економічної культури, як зауважує І. Сергєєв [4], допомагає учням простежити взаємозв'язок між шкільним предметом і оточуючим світом; дає можливість придбати практичні навички в організації власної діяльності, плануванні часу та роботи відповідно до складеного графіка; дозволяє учням відкрити для себе нові засоби отримання інформації; відкриває можливості для сумісної роботи учнів один з одним та з іншими людьми поза межами школи; сприяє оволодінню учнями навичками публічної презентації своїх проектів.

Важливою є і така технологія формування економічної культури, як організація рольових навчальних занять, основний акцент у якій робиться на механізмах саморозкриття учнів. Т. Панина, Л. Вавилова стверджують, що розігрування ролей - це активний метод навчання, який використовується для розв'язання задач, у яких рішенням є результат компромісу між кількома учасниками, інтереси яких не співпадають [3].

Розігрування ролей передбачає ряд етапів: наявність задачі або проблеми; розподіл ролей між учасниками; взаємодія учасників (за допомогою дискусії); введення вчителем у хід заняття корегуючих умов; оцінка результатів обговорення і підбиття підсумків.

Зауважимо, що саме рольові навчальні заняття сприяють переходу учня з пасивної позиції у процесі навчання в активну суб'єкту, яка дозволяє включатися у самостійне конструювання системи актуальних для школяра знань і проектування сфери і способу їх майбутнього застосування.

Однією із ефективних технологій формування економічної культури старшокласників є імітаційне моделювання економічних ситуацій.

М. Боритко, М. Єременко, О. Кузибецький зазначають, що така технологія передбачає надання учневі максимальної свободи для індивідуального розвитку, створення ситуації для утвердження в його свідомості цінностей гідного життя [1].

Таким чином, проблемна навчальна ситуація характеризується як ситуація утруднення, яка стимулює пізнавальну потребу внаслідок неможливості досягти мети завдяки уже наявним знанням і сформованим способам діяльності.

Отже, по-перше, навчальна ситуація обов'язково передбачає взаємодію педагога і учнів, учнів один з одним. По-друге, навчальна ситуація завжди містить певне ускладнення, певну суперечність, але ускладнення на межі можливого, оскільки завдання має спиратися на те, що вже засвоєно учнями раніше. По-третє, отримані знання, шлях, вироблений учнями під час розв'язання навчальних ситуацій, служить їм засобом розв'язання інших навчальних ситуацій.

Усе вищезазначене дає нам підстави зробити висновок, що використання проаналізованих вище технологій є необхідною умовою формування економічної культури старшокласників, оскільки активізує звернення учнів до наукових джерел, стимулює їхнє прагнення до набуття нових теоретичних знань, розвиває аналітичні здібності, сприяє правильному використанню наявної інформації у проблемних ситуаціях, розвиває самостійність і ініціативність у прийнятті рішень.

ЛІТЕРАТУРА:

1. *Моделирование экономических ситуаций - способ воспитания делового человека / Н. Боритко, М. Єременко, А. Кузибецький. - 2006 // Народное образование, 2006. № 10. - С.187-194.*
2. *Монахов В.М. Аксиоматический подход к проектированию педагогических технологий // Педагогика, 1997. - №6. - С. 32-36.*
3. *Панина, Т.С. Современные способы активизации обучения / Панина Т.С., Вавилова Л.Н. Под ред. Т. С. Паниной. - 2-е изд., стер. - М.: Издательский центр «Академия», 2006. - 176 с.*
4. *Сергеев И.С. Как организовать проектную деятельность учащихся: Практическое пособие для работников общеобразовательных учреждений. - М.: Аркти, 2004. - 250с.*
5. *Сластенин В.А. Целостный педагогический процесс как объект профессиональной деятельности учителя. - М., 1997. - 320 с.*